

skudet indbrages i Statskassen og anvendes saaledes, som den bevilligende Myndighed maatte blive enig om. Dette er som sagt mit Standpunkt, og jeg vil vedblive at nære det Haab, at man dog endelig vil komme til Enighed i denne Sag. Jeg sætter saameget større Pris paa at kunne vedligeholde dette Haab, som den anden kirkelige Lovs Skjæbne fuldstændig vil afhænge af, hvorledes det gaar med denne; det er netop Hensynet dertil, som bevægede mig til i Udvalget strax at erklære, at jeg kunde gaa den Vej, for hvilken den ærede Ordfører har udtalt sig, idet jeg haabede, at, hvis det lykkedes at samle hede Udvalget om en saadan Ordning, og hvis der da aabnedes Forhandlinger med Ministeren, vilde man muligvis kunde have opnaaet Enighed ogsaa om den anden Lov ved gjensidig Tilsedekommen. Dette Forsøg er jo nu foreløbig mislykket, idet de Herrer, med hvilke jeg ellers stemmer overens, ikke have troet at kunne gaa den samme Vej, og flere af de Herrer af Flertallet ikke have ment at kunne gaa saa vidt i Lønningsbestemmelserne, som jeg havde foreslaaet, imedens derimod ganske vist det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valgkreds (S. A. Hansen) uforbeholdent og bestemt erklærede i den Henseende at kunne gaa sammen med mig. Jeg skal endnu kun tilføje et Par Bemærkninger til det ærede Medlem for Veile (Th. Nielsen), og jeg maa da tilstaa, at de Udtalelser, som han igaar fremkom med, vare mere skikkede til at styrke den Modstand imod en Løn i Penge, som paa andre Steder har virst sig, end de vare skikkede til at overbevise Noget. Det ærede Medlem berørte ved denne Leilighed, ligesom tidligere, Spørgsmaalet om Tiendens Afløsning, men dette har jo dog virkelig ikke Noget med denne Sag at gjøre. Jeg er ogsaa i dette Punkt enig med det ærede Medlem fra Nykjøbing (Schjørring), at naar den Tid kommer, da man kan sætte en Tiendeafløsning igjennem, saa vil en saadan jo ligesaa godt kunne sættes igjennem, hvad enten Tienden paa den Tid er henlagt til Kalbet eller indbragen i Statskassen. Jeg tror ikke, at der derved kan voldsom nogenformhelt Banskkelighed i denne Henseende. Det ærede Medlem udtalte sig dernæst om en lempelig Afløsning, og han kom derved ind paa et meget ømt Punkt, et Punkt, om hvilket det ærede Medlem meget godt maa vide, at netop Udtalelser af den Art, som han fremkom med, maa fremkalde Uvillie paa andre Steder end at gaa den Vej, som Flertallet her ønsker, thi denne lempelige Afløsning er efter hans Mening dog i Virkeligheden ikke en fuld Afløsning. Det ærede Medlem sagde nok, at man skulde give fuld Erstatning, men der kan jo være forskellige Meninger om, hvad der er fuld Erstatning. Men naar det ærede Medlem derefter udtalte, at der maatte tages Hensyn til, at de større Sædegaardseiere i længere Tid havde været frie herfor, saa ser jeg ikke, hvorledes dette i mindste Maade kan in-

fluere paa den Sum, for hvilken man vil afløse Tienden, thi Tienden er en Statsæiendom, den er et Statsaktiv. Jeg tror nu ikke, at det ærede Medlem juridisk vil kunne hævde den Anskuelse, som han gjorde gjældende med Hensyn til de større Sædegaardseiere; men selv om han kunde det, saa kunde det dog kun føre til, at man kunde kræve en vis Erstatning af dem, men ingenlunde til, at man af den Grund kunde sætte Afsløsningssummen lavere. Da Tienden jo er et Statsaktiv, som enhver Borger i Landet har lige Del i, saa vilde det være fuldstændig uretfærdigt imod alle Afsløsningsværdere, om man skjenkede de nuværende Tiende-nydere en Gave, hvortil der ikke er den fjerneste Grund. Den Tiende, som de betale, er jo — hvad der er sagt mange Gange — taget med i Beregning ved Kjøbet af enhver Gaard, og da den altsaa har havt sin fulde Indflydelse derpaa, vilde det jo være en fuldstændig Gave, naar den ikke i Ordets virkelige Betydning blev afløst mod fuld Erstatning. Det ærede Medlem udtalte sig fremdeles paa en Maade, hvori der ligesom laa en Trusel imod dem, der ikke vilde følge ham nu, idet han fremhævede, at jo længere man vedbliv at behandle Sagen, jo større vilde Fordringerne blive, og at de Herrer, som nu stemte imod Flertallet, skulde vel betænke, at Sagens Udsættelse vilde føre til, at der hver Gang, den kom for paany, vilde blive stillet større og større Fordringer. Ja, det er jo ikke vanskeligt at være Profet paa den Maade, thi her have vi jo Erfaringen for os, men et ganske andet Spørgsmaal er, om det er en klog Fremgangsmaade, og om dette er Noget, som netop fra Flertallets Side skulde fremhæves saa stærkt. I alt Fald er det Noget, som ikke har gjort det fjerneste Indtryk paa mig, thi saameget fjender jeg til Livets Udvikling og Historiens Gang, at jeg veed, at Udviklingen aldrig gaar jævnt, uafbrudt og stadig videre fremad, saaledes at man kan sige: nu iaar kunne vi opnaa det, og om nogle Aar ville vi altsaa kunne opnaa noget Mere, og saa fremdeles. Nei, Bykkehulet dreier sig; Røderne skifte og Meningerne med dem. Den, som idag er Dverst, er maaske imorgen Nederst, og det er ikke blot hos Søberne, at man den ene Dag raabte „Korsføst ham“ medens man Dagen iforveien havde raabt „Hosianna“. (Berg: Er det Noget for en gammel Theolog?) Ja, jeg tror, at det er Noget ogsaa for en ung Theolog, ja selv for en dansk Theolog. Det er en Erfaringsætning, som gjælder alle Læder og alle Steder, at den Vej, ad hvilken man fremkalder slike Omslag, netop er den Vej, som det ærede Medlem siger, at man skal gaa. Naar man bestandig gjør sine Fordringer større og større, saa kommer man tilsidst til det Punkt, hvor den offentlige Mening vender sig, hvor den finder, at man er gaaet for vidt, og hvor de, som tidligere have støttet Sagen, forlade den. Jeg er overbevist om, at de, som spekulere i Pessimismen, ikke kunde ønske No-